

Lietuvos Respublikos Seimo
Švietimo ir mokslo komitetui
El.paštas:sviemkkt@lrs.lt
Socialinių reikalų ir darbo komitetui
El.paštas:socrdakt@lrs.lt
Žmogaus teisių komitetui
El.paštas:zmteiskt@lrs.lt
(siunčiama tik el. paštu)

Dėl LR Švietimo įstatymo Nr. XI-1281 3, 5, 10, 11, 47 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (Nr. XIIIIP-2535)

2018-11-02,
Vilnius

Atkreipiame jūsų dėmesį, kad LR Seimo narių grupės siūlomi LR Švietimo įstatymo 3, 5, 10, 11, 47 straipsnių pakeitimai, užregistruoti 2018-09-14 Nr. XIIIIP-2535, nebuvo svarstomi ir derinami su jaunimo, švietimo ir žmogaus teisių organizacijomis. Šie pakeitimai neparemti išsamia situacijos analize, o grindžiami vienu pranešimu tarptautinėje konferencijoje („Rūpestis dėl ateities visuomenės: demografija ir šeimos politika Baltijos ir Vidurio Europos šalyse“, 2018-02-23) ir tendencingu JAV mokslininkų tyrimu. Mūsų įsitikinimu siūlomos nuostatos prieštarauja LR Švietimo ir mokslo ministerijos 2015 m. patvirtintai Geros mokyklos koncepcijai, kuri apibrėžia mokyklą kaip “pamatinėmis **humanistinėmis** vertybėmis ugdomą grindžianti [...] mokykla, kuri savo veikloje vadovaujasi **mokyklos bendruomenės susitarimais ir mokymusi.**” Todėl iš esmės nesutinkame su žemiau nurodytais pakeitimais.

Įstatymo pakeitimai, kuriais siekiama suteikti pranašumą tik vienam šeimos modeliui, tokiu būdu nuvertinant kitus šeimos modelius, prieštarauja LR švietimo įstatyme, Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatyme, Valstybės pažangos strategijoje „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ ir Valstybinėje švietimo 2013–2022 metų strategijoje įtvirtintiems vertybiniais *humaniškumo, demokratiškumo ir lygių galimybių, pilietiškumo, laisvės realizavimo ir etikos, tolerancijos ir dialogiškumo* principams.

Mūsų nuomone siūloma 3 straipsnio 4 punkto nuostata „**stiprinti teigiamą požiūrį į <...> tėvystės ir motinystės papildomumą**“ sudarytų sąlygas diskriminacijai atsirasti, įpareigodama mokyklos bendruomenę vertinti šeimas, kurias kuria tėvas ir mama, kaip pranašesnes už kitų sudėčių šeimas (vieniųjų tėvų ar mamų šeimas, vienos lyties šeimas, senelių auginamus vaikus ir pan.). Toks žmonių asmeninių savybių ir poreikių įvairovės, saviraiškos ir pasirinkimų laisvės ribojimas prieštarauja LR Švietimo įstatymo nuostatomis kurti socialiai teisingą švietimo sistemą.

Be to, Pedagogų kodekse numatyta, kad pedagogai privalo priimti atsakomybę už savo darbo etiką bei vadovautis darbe žmogaus teisių užtikrinimo principais – vadovautis lygiateisiškumo ir nediskriminavimo nuostatomis ir siekti, kad socialiniai, rasiniai, kalbiniai, religiniai arba kiti veiksniai nedarytų įtakos jų elgesiui profesinėje veikloje. Tai reiškia, kad jei įstatymo

pakeitimai būtų priimti, tiek mokytojai, tiek mokiniai atsidurtų diskriminacinių nuostatų spąstuose.

Taip pat ši nuostata prieštarauja Jungtinių Tautų konvencijai dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims 10 straipsnio c) punktu, kuriuo turi būti užtikrintas „bet kokių stereotipinių pažiūrų į vyrų ir moterų vaidmenį uždraudimas visų lygių ir formų mokyme skatinant bendrą mokymą ir kitus mokymo tipus, kurie padės pasiekti šį tikslą, ypač peržiūrint vadovėlius, mokyklų programas ir parenkant mokymo metodus“.

Prieštaraujame ir 5 straipsnio 47 straipsnio pakeitimui: „**5) gauti informaciją apie pamokų (susitikimų, renginių) turinį, kurie nepatenka į mokymo programą, arba kai juos veda ne mokyklos darbuotojai. Nepilnametis mokinys gali dalyvauti tokiose pamokose (renginiuose, susitikimuose) tik tėvams davus rašytinį sutikimą.**“

Šie pakeitimai, skatindami mokyklų užsidarymą, iš esmės stabdytų Valstybinės švietimo 2013–2022 metų strategijos siekio kurti šalies švietimo sistemą, kurią “sudaro [...] tarpusavyje ir su partneriais bendradarbiaujančios švietimo įstaigos, kurių darbuotojai turi autoritetą visuomenėje” įgyvendinimą. Jie prieštarauja ir Geros mokyklos koncepcijoje įtvirtintai nuostatai, kurioje sakoma: “Mokykla yra atvira pasauliui: mokyklos bendruomenės nariai domisi kintančia aplinka ir reaguoja į pokyčius. **Skatinamas bendradarbiavimas su vietos bendruomene, išorinėmis organizacijomis, kitomis mokyklomis, palaikomi ilgalaikiai prasmingi santykiai su mokyklą baigusiais mokiniais.**” Mokykla pati nėra pajėgi užtikrinti visapusiško, aktualaus, atliepiančio visuomenės ir mokinių poreikius, švietimo, todėl siekdama organizuoti *ugdymąsi, pagrįstą sąveikomis ir partnerystėmis, dialogišką, bendruomeninį, tinklinį, peržengiantį mokyklos sienas, globalų, kontekstualų, aktualų (ugdantį įvairias šiuolaikiniam gyvenimui būtinas kompetencijas, susietas su gyvenimo patirtimi, rengiantis spręsti realias pasaulio problemas)*, ji privalo bendradarbiauti su išorės organizacijomis ir įvairių sričių žinovais, kurie padėtų aktualizuoti ir įvairinti ugdymo turinį.

Taip pat siūlomos nuostatos prieštarauja Valstybinėje švietimo 2013–2022 metų strategijoje numatytam tikslui “mokyklų tiksluose ir švietimo sistemos struktūroje derinti lygių galimybių visiems teikimą ir siekį skatinti asmenis bei organizacijas orientuoti į aukščiausius rezultatus. Skatinti švietimo turinio įvairovę atveriant daugiau erdvės mokinių, tėvų ir socialinių partnerių iniciatyvoms”, ribodamos mokyklos bendruomenės teisę savarankiškai organizuoti ugdymo(si) turinį bei priimti sprendimus dėl optimalių konkrečiai mokyklos bendruomenei reikalingų ugdymo(si) formų.

Dėl aukščiau nurodytų argumentų švietimo įstaigos labiau izoliuotųsi ir nesudarytų sąlygų mokiniams gauti visapusišką, kokybišką, poreikius atitinkantį šiuolaikinį švietimą. Tai neatitinka paskutiniaisiais metais LR Švietimo ir mokslo ministerijos vykdomos politikos, kuria siekiama mokyklų bendruomenėms suteikti daugiau pasitikėjimo ir atsakomybės už ugdymo turinį. O sukurtos perteklinės biurokratinės kliūtys įvairioms jaunimo ir su jaunimu dirbančioms organizacijoms, nuomonės formuotojams, visuomenės autoritetams, specialistams ir netgi politikams ribotų susitikimus su mokiniais ugdymo tikslais.

Įstatymo pakeitimai taip pat apsunkintų mokyklų vadovų ir mokytojų darbą papildomais biurokratiniais reikalavimais, trikdančiais kokybiško ugdymo turinio organizavimą (pavyzdžiui, tėvų sutikimų tikrinimas, ugdymo proceso užtikrinimas tiems mokiniams, kurie tėvų sutikimo negavo ir kt.).

Teisės aktų pakeitimai, susiję su vaiko gerove, pirmiausia, privalo atitikti vaiko interesus. Tačiau, mūsų įsitikinimu, siūlomi Švietimo įstatymo pakeitimai yra žalingi visiems mokiniams, nes šios nuostatos apribotų jų galimybę mokyklose gauti visapusišką, aktualų ugdymą, ugdatį įvairias šiuolaikiniam gyvenimui būtinas kompetencijas, susietas su gyvenimo patirtimi, kaip numatyta Geros mokyklos koncepcijoje.

Atsižvelgiant į tai, kad siūlomi pakeitimai neatitinka galiojančių Lietuvos teisės aktų ir tarptautinių įsipareigojimų, prašome nepritari šiam teisės akto projektui.

Tinklo koordinatore

Judita Akromienė

Rašte pateiktiems siūlymams pritaria:

Žmogaus teisių organizacijų koalicija

Lietuvos vietos bendruomenių organizacijų sąjunga

Lietuvos neįgaliųjų forumas

Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras

Kontaktai informacijai:

Judita Akromienė

El.paštas: judita@eurohouse.lt

Mob. +370 686 17517

svietimotinklas.lt